

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİ ÇOCUKLARIN EĞİTİM HAKKI

Hatice Selin PÜRSELİM ARNING*

ÖZ

Suriye Arap Cumhuriyeti'ndeki savaşın devam etmesi nedeniyle güvenli bir yaşam alanı olmayan Suriyelilerin ülkelerinden ayrılması yakın tarihin en büyük göç dalgalarından birine neden olmuştur. Bu süreçte, üç milyondan fazla Suriyeli Türkiye'de yaşamaya başlamıştır. Türkiye'deki Suriyelilerin yaklaşık bir buçuk milyonu onsekiz yaşından küçüktür; bir milyonu ise okul çağındaki çocuklardır. Çalışmada, bu çocukların hangi Kanun kapsamına girdiği tespit edilecektir. Daha sonra en temel haklarından biri olan eğitim hakkı, ülkemizin kaliteli bir eğitim sunmak için yürüttüğü çalışmalara yer verilerek açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Geçici Koruma Kanunu, Suriyeli Çocuklar, Eğitim, Göç, Uluslararası Sözleşme.

111

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

---

* Doç. Dr. Öğretim Üyesi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı [hselinp@yahoo.com]

**RIGHT OF EDUCATION OF THE SYRIAN CHILDREN
UNDER TEMPORARY PROTECTION**

ABSTRACT

The displacement of Syrians, who do not have a safe living environment due to the ongoing war in Syrian Arab Republic, is one of the biggest migration waves in recent history. During this period, more than three million Syrians started to live in Turkey. Approximately one and a half million of the Syrians living in Turkey are under the age of eighteen and a million of them are school-aged children. This study shall first focus on determining which Law governs the status of these children. Afterwards, the right to education, which is one of their most essential rights, shall be explained by addressing the work undertaken by our country to provide a quality education.

112
İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

Key Words: Temporary Protection Law, Syrian Children, Education, Migration, International Agreement.

GİRİŞ

2011 yılında başlayan karışıklıklar ve savaş, Suriye Arap Cumhuriyeti'nin¹ nüfusunun yarısından fazlasının yani 13,5 milyon Suriyeli'nin evini terk etmesine; bunlardan 5 milyonunun farklı ülkelere sığınmasına ve 6,3 milyonunun ise Suriye içerisinde farklı yerlere gitmesine neden olmuştur (Taştan, Çelik: 2017, 7). Ülkemiz, ilk andan itibaren açık kapı politikasını uygulamış ve sınırlarını savaş mağdurları için açmıştır (Taştan, Çelik: 2017, 7). 2011 yılının Nisan ayında 252 kişilik bir grup Türkiye'ye sığınmıştır; bugün ise ülkelerini terk eden 5,2 milyon Suriyeli'nin 3 milyonu Türkiye'dedir (Taştan, Çelik: 2017, 7). 2016 Unesco raporuna göre, Suriye'deki savaş 2,1 milyon çocuğun ve gencin okula gidememesine, eğitim çağındaki 3,3 milyon Suriyelinin ise eğitim yardımına muhtaç hale gelmesine neden olmuştur [Kılavuz Kitabı, 2017: 68.]. Ülkemizdeki Suriye nüfusunun yarıya yakınının 18 yaşın altında olması, bu çocuklara sunulacak eğitimin önemini ortaya koymaktadır (Taştan, Çelik: 2017, 12). Suriyeliler'e yönelik ilk müdahaleyi gerçekleştiren AFAD'ın Yönetim Merkezleri Yönetmeliği uyarınca, büyük ölçekli iltica ve nüfus hareketlerinde, yurt içinde ve yurt dışında meydana gelen afet ve acil durumlarla ilgili olarak, hazırlık ve müdahale faaliyetlerinde, kamu kurum ve kuruluşları, afet ve acil durum yönetim merkezleri ile sivil toplum kuruluşları arasında, Başbakan adına koordinasyon ve iş birliğini sağlamak amacıyla Başkanlık personelinden oluşan ve yirmidört saat esasına göre çalışan Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi kurulmaktadır (md. 5). İlk çalışmalarda bu Yönetmelik esas alınarak koordinasyon sağlanmıştır.

1. HUKUKİ NİTELENDİRMELER

Gerek yazılı ve sözlü basında, gerekse bazı akademik çalışmalarda farklı hukuki terimlerin kullanılması, hem kavramların doğru olarak öğrenilmesini engellemekte hem de anlam karmaşası yaratmaktadır (Geçici koruma statüsünün hatalı kullanımına yönelik benzer bir eleştiri için bkz. Özel, 2017: 16, dipnot 5). Bir kavramın, resmi metinlerde yer aldığı şekilde kullanılması gerekmektedir. Bu konuda

---

¹ Çalışmanın devamında kısaca "Suriye" olarak anılacaktır.

hassas olmak gerektiğine inandığımız için, çalışmayla ilgili iki temel kavrama yer verilecektir.

1.1. Türk Hukukunda Çocuk Tanımı

Çocuk nitelendirilmesi yapılırken hangi yaşın esas alınması gerektiği hukuki metinlerde değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin, 1924 yılında kabul edilen Çocuk Hakları Bildirisi'nde çocukluğun başlangıcına dair bir hüküm yer almamaktadır; bu konudaki ilk düzenleme 1959 yılında kabul edilen Çocuk Hakları Bildirisi'nin önsözünde "doğumundan önce ve sonra çocuğun korunmaya muhtaç olduğu" şeklinde ifade edilmiştir (Tanrıbilir, 2011: 51). 1989 yılında kabul edilen Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin hazırlık aşamasında bu hususta oldukça hararetli tartışmalar yaşanmış; hazırlık komisyonu çocukluğun başlangıç anına dair - mümkün olduğunca fazla devletin çocuk haklarını tanımalarını sağlamak ve farklı hukuk uygulamalarını uyumlaştırmak amacıyla- kesin bir zaman dilimi vermemiş ve Sözleşme'de, 1959 Çocuk Hakları Bildirisi'ne atıfta bulunularak, "Bu Sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır" denilmiştir (Tanrıbilir, 2011: 52). Çocukluğun başlangıç anı, taraf devletlerin hukuki sistemince belirleneceği gibi, onsekiz yaşın üstündekilerin durumu da taraf devletlerin takdirine bırakılmıştır (Tanrıbilir, 2011: 52). Elbette ki bu Sözleşme haricindeki uluslararası sözleşmelerde çocuğun yaşı ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır; fakat bu sözleşmeler genel anlamda çocuğun yaşamını kapsamayıp, özel alanlara dair düzenlemeler içeren sözleşmelerdir (örn. Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi, kaçırılmaya maruz kalan on altı yaşın altındaki çocuklara dair bir düzenlemedir) (Tanrıbilir, 2011: 53 vd.).

Çalışmaya esas olan 2013 yılının Nisan ayında yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda (YUKK) çocuk kavramına özel olarak yer verilmiştir. YUKK md. 3/a'ya göre aile üyeleri, başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin eşi, ergin olmayan çocuğu ve bağımlı ergin çocuğudur. YUKK md. 3/e uyarınca, henüz onsekiz yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişiye çocuk denilmektedir. Özel ihtiyaç sahibi kategorisinde yer alan refakatsiz çocuk ise, sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden

sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuktur.

Aşağıda, çocukla ilgili düzenlemelerin bulunduğu bazı yasa maddelerine yer verilecektir. Çalışma alanı içerisine girmese de, tanımlar hususunda kamu hukuk düzenlemelerine yer verilmekten kaçınılmamıştır (Ulusal Çocuk Mevzuatı, 2013: 6).

Medeni Kanun'da çocuk kavramının tanımı yer almamaktadır. TMK md. 28, kişiliğin, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlayacağını ve ölümlü sona ereceğini düzenlemiştir. Çocuk, hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde etmektedir. Maddede çocukluğun ne zamana başladığına yer verilmiştir; fakat çocukluk sürecinin hangi yaş dilimi içerisinde sona ereceği düzenlenmemiştir (Çelik, 2005: Prg. 12). Bunun nedeni, Medeni Kanun'da çocuk tabiri kullanılırken ana ile babanın evladı olarak nitelendirilmesi ve yaş sınırının söz konusu olmamasıdır (Çelik, 2005: Prg. 13). TMK md. 335, ergin olmayan çocuğun, ana ve babasının velayeti altında olacağını düzenlemektedir; bu nedenle, çocuğun korunmasına ilişkin hükümler ergin olmayan çocuğu kapsamaktadır (Çelik, 2005: Prg. 12-14).

Türk Ceza Kanunu md.6'da, "çocuk deyiminden; henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişi anlaşılmalıdır", denilmektedir. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu 3. maddesinde, çocuk tanımına yer verilmektedir. Kanun, daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi çocuk olarak nitelendirmektedir. Kanun kapsamında, çocuğun haklarının korunması amacıyla; çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması; çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi; kararların alınmasında ve uygulanmasında, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eğitimini ve öğrenimini, kişiliğini ve toplumsal sorumluluğunu geliştirmesinin desteklenmesi gözetilmektedir (md. 4). İş Kanunu'ndaki düzenleme ise biraz daha farklıdır. Genç işçi, on beş yaşını tamamlamış fakat onsekiz yaşını bitirmemiş kişiler için, çocuk işçi kavramı ise on beş yaşından küçükler için kullanılmaktadır².

² İş Kanunu md. 71 uyarınca, "on beş yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaktır. Ancak, on dört yaşını doldurmuş ve zorunlu

1.2. Türkiye’de Sağlanan Hukuki Korumanın Niteliği

Suriye’deki savaşın ne kadar uzun süreceği öngörülemediğinden, Suriyelilerin bir süre ülkemizde kalacağı ve sonra ülkelerine geri döneceği düşünülmüştür. Ancak fiiliyatta farklı bir durum meydana gelmiştir. Savaş hala devam etmektedir ve Türkiye’ye gelen Suriyelilerin bir kısmı Türkiye’de yerleşik hayata geçmiştir.

YUKK md. 2’de yabancılarla ilgili iş ve işlemleri; sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumayı, ayrılmaya zorlandıkları ülkeye geri dönemeyen ve kitlesel olarak Türkiye’ye gelen yabancılara acil olarak sağlanacak geçici korumayı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını kapsayacağını belirtmiştir. Ülkemize sığınan Suriyelilerin hukuki statüsü, aynı Kanun’un 91. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara **geçici koruma** (temporary protection) sağlanabilir. Geçici koruma kurumu Avrupa’da gelişmiştir (Pürselim, 2013: 95 vd.); Afrika ve Latin Amerika’da ise gelişmiş bölgesel mülteci belgeleri mevcuttur (Özkan: 2013: 351). Geçici korumanın amacı, acil kabul sağlamak, temel insan haklarını korumak, menşei ülkedeki duruma dayalı olarak bir gruba uluslararası koruma sağlamaktır (Özkan: 2013: 351). Geçici koruma

116

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

---

ilköğretim çağını tamamlamış olan çocuklar; bedensel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabilirler. On dört yaşını doldurmamış çocuklar ise bedensel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak sanat, kültür ve reklam faaliyetlerinde yazılı sözleşme yapmak ve her bir faaliyet için ayrı izin almak şartıyla çalıştırılabilirler. Onsekiz yaşını doldurmamış çocuk ve genç işçiler bakımından yasak olan işler ile onbeş yaşını tamamlamış, ancak onsekiz yaşını tamamlamamış genç işçilerin çalışmasına izin verilecek işler, on dört yaşını doldurmuş ve zorunlu ilköğretim çağını tamamlamış çocukların çalıştırılabilecekleri hafif işler, onaltı yaşını doldurmuş fakat onsekiz yaşını bitirmemiş genç işçilerin hangi çeşit işlerde çalıştırılabilecekleri ve çalışma koşulları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından altı ay içinde çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir”.

Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli Çocukların Eğitim Hakkı

kapsamında olmak, uluslararası koruma statülerinden herhangi birinin doğrudan kazanılmasını sağlamamaktadır. Bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmektedir. Kanun'un 91. maddesi uyarınca hazırlanan 13.10.2014 tarihli ve 2014/6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği'ne göre Suriyeliler geçici koruma kapsamına alınmıştır ve kendileri için düzenlenen geçici koruma kimlik belgesiyle ülkemizde kalabilirler. Geçici koruma kimlik belgesi, ikamet izni veya ikamet izni yerine geçen belge niteliğinde değildir ve uzun dönem ikamet iznine geçiş hakkı tanımamaktadır. Geçici koruma kimlik belgesi sahiplerine, Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca yabancı kimlik numarası verilmektedir.

Geçici korumanın bireysel olarak sona ermesi veya iptali Yönetmelik md. 12'de düzenlenmiştir. Geçici korunanların kendi isteğiyle Türkiye'den ayrılması; üçüncü bir ülkenin korumasından faydalanması; üçüncü bir ülkeye insani nedenler veya yeniden yerleştirme kapsamında kabul edilmesi ya da üçüncü bir ülkeye çıkış yapması veya ölmesi halinde koruma sona erecektir. Ancak ülkemizin uygulamasında, geçici korunanlar kendi istekleri ile ülkeden ayrılıp tekrar geri dönebilmektedir. Bu hususta bir ayırım yapılmalı ve ülkeden ayrılanın ayrılma amacı ve kalış süresi dikkate alınarak gerektiği takdirde koruma sona erdirilmelidir. Zira aksi halde uygulama ile YUKK md. 91 ve Yönetmelik çakışmaktadır (Doğan, 2017: 165).

Geçici Koruma Yönetmeliği geçici md. 1 uyarınca, 28.4.2011 tarihinden itibaren Suriye'de meydana gelen olaylar sebebiyle geçici koruma amacıyla Suriye'den kitlesel veya bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen Suriye vatandaşları ile vatansızlar ve mülteciler, uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar dahi geçici koruma altına alınırlar. Geçici korumanın uygulandığı süre içinde, bireysel uluslararası koruma başvuruları işleme konulmamaktadır.

2. TEMEL ULUSLARARASI DÜZENLEMELER KAPSAMINDA EĞİTİM HAKKI

Çocuklara yönelik eğitim hakkı, temel bir haktır. Anayasa md. 90 uyarınca, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası sözleşmeler kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası sözleşmelerle kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyumsuzluklarda milletlerarası sözleşmelerle hükümleri esas alınır. Taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler ve maddi hukukumuzda yer alan düzenlemeler, geçici koruma kapsamındaki çocuklara da eğitim verilmesini sağlamaktadır. Bu nedenle, Türkiye'de bulunan Suriyeli çocukların eğitim hakkının ilk defa Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında düzenlendiğini söylemek doğru olmayacaktır. Aşağıda taraf olduğumuz başlıca uluslararası sözleşmelere ve uluslararası düzenlemelere yer verilecektir.

2.1. Cenevre Çocuk Hakları Beyannamesi

Beyanname, Milletler Cemiyeti tarafından 1919 yılında kurulan Çocukları Koruma Komitesi tarafından yapılan çalışmalar neticesinde 26 Eylül 1924 yılında kabul edilmiş olup; bu alandaki ilk uluslararası düzenlemedir. Beyannamede beş temel maddeye yer verilmiştir³. Bu maddeler içerisinde özel olarak eğitim yer almamaktadır; fakat maddelerinin genel esasları içerdiği ve Beyanname'nin düzenleme tarihi dikkate alınrsa, eğitim hakkının Beyanname kapsamına dahil

³ "Taraf devletler, Çocuk Hakları Beyannamesi ile tasdik ederler; 1.Çocuk, bedenen ve Ruhan tabii bir sürette neşvünuma bulmağa (gelişmeye) müsait şartlar içinde bulundurulmaktadır. 2.Acıkan çocuk beslenmelidir, hasta çocuk tedavi edilmelidir, fikren geri kalan çocuk teşei edilmelidir, yoldan çıkmış çocuk doğru yola getirilmelidir, terk edilmiş çocuk himaye altına alınmalı ve yardım görmelidir.3.Çocuk hayatını kazanabilecek bir hale getirilmelidir ve her türlü istismara karşı siyanet edilmelidir. 4.Çocuk felaket zamanında en evvel yardım görmelidir. Çocuk en mutena meziyetlerin kardeşlerinin hizmetine vakf edilmesi lazım geleceği hisleri ile büyütülmelidir" (İnan, 1968: s. 96 vd.).

edileceği aşikardır. Atatürk, 1928 yılında Beyanname'yi imzalamıştır⁴ (Kurt, 2016: 104).

2.2. 1959 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Beyannamesi

1924 tarihli Cenevre Çocuk Hakları Beyannamesi üzerinde detaylı bir çalışma yapılmış ve 1386/XIV-A/4354 sayılı on ilkeden oluşan Çocuk Hakları Beyannamesi 20 Kasım 1959'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda oy birliği ile kabul edilmiştir [Beyanname metni için bkz., http://www.kdkcocuk.gov.tr/anasayfa/contents/files/YasalDuzenlemeler/BM_cocuk_Haklari_Bildirisi.pdf (e.t.: 19.04.2018)]. Bu ilkelerden biri de eğitim hakkıdır. Beyanname ilke 7 uyarınca, çocuk, hiç olmazsa ilköğretim derecesinde ücretsiz ve zorunlu bir eğitim almağa hak kazanmalıdır. Çocuğa, genel kültürünü ilerletecek yeteneklerini, kişisel muhakemesini, ahlaki ve sosyal sorumluluğunu geliştirecek ve topluma faydalı bir üye olmasını sağlayacak eşit imkanlar esasına dayanan bir eğitim verilmelidir. Çocuğun eğitimi ve rehberlik konusunda öncelik ana ve babasına verilmiştir. Ancak, çocuğun çocuk olduğu göz ardı edilmemeli ve eğitimle aynı amaca yöneltilmiş oynama ve dinlenme fırsatı verilmelidir.

İnan'a göre, "1959 Çocuk Hakları Beyannamesi, taraf devletlerin hükümetleri tarafından kabul ve imza edilmesine rağmen hukuksal yaptırımı olmayan bazı genel ilkelerin açıklığa kavuşturulmasından başka büyük bir anlam taşımamakta; buna karşın, devletlerin iç hukuk (örneğin, Anayasa md. 90 ve 31.05.1963 tarihli ve 244 numaralı Uluslararası Antlaşmanın Yapılması, Yürürlüğü, Yayını ile Bazı Antlaşmaların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun) kurallarına göre imza ve bilhassa bir kanunla da onaylandıktan sonra, taraf devletleri bağlayıcı niteliğe kavuştuğu ve dolayısıyla iç hukuk kurallarında, uluslararası sözleşme kuralları gereği yeni düzenlemeler veya değişiklikler yapma taahhüdüyle taraf devletleri yükümlü kılmakta ve uluslararası sözleşmeler hukuksal yaptırma kavuşturulmuş olmaktadır" (İnan, 1995: 765 vd.). 1979 yılında, 43 üye devletin temsilcilerinin katılımıyla oluşturulan çocuk hakları sözleşmesi çalışma grubu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

⁴ Beyannameyi imzalayan devletler için bkz., <https://www.humanium.org/en/wp-content/uploads/portail-fr/declaration-de-geneve-1923.jpg> (Erişim: 19.04.2018).

tasarısını hazırlamış; hazırlanan tasarı, Birleşmiş Milletler kurallarına göre, ilk önce 1989 yılının Şubat ve Mart aylarında tartışma ve onay için İnsan Hakları Komisyonu'na, daha sonra aynı yılın Mayıs ve Haziran aylarında tartışılmak ve nihai oylamanın yapılması için Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na sevkedilmek üzere tamamlanmıştır (İnan, 1995: 76). Bu tasarı, oybirliği ile kabul edilip, imzalanmış ve 02.09.1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yürürlüğe giren sözleşme üzerinde aşağıda ayrıca durulacaktır.

2.3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

120
İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1 Numaralı Protokol, 20 Mart 1952 tarihinde Paris'te imzalanmıştır ve 18 Mayıs 1954 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, 1 Numaralı Ek Protokol'ü 20 Mart 1952 tarihinde imzalamış, ve 10 Mart 1954 tarihinde onaylamıştır⁵. 1 Numaralı Protokol md. 2 eğitim hakkını düzenlemektedir. Sözleşme madde 2 uyarınca, hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı göstermelidir.

2.4. Türk Çocuk Hakları Bildirisi

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirisi dikkate alınarak, Türk Çocuk Hakları Bildirisi hazırlanmış ve Bildiri, 28 Haziran 1963 günü UNESCO Türkiye Milli Komisyonu 7. Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir [<http://www.beydag.gov.tr/turk-cocuk-haklari-bildirisi> (e.t.: 19.04.2018)]. Bildiri sadece Türk çocuklarına yöneliktir; ancak ülkemizin çocuk eğitimine verdiği önemi vurgulamak amacıyla, çalışmada Bildiri'ye yer verilmiştir. Bildiri, altı maddeden oluşmaktadır. Bildiri uyarınca, iyi bir bakım, iyi yetiştirilme ve çocuğa uygun bir eğitim, her yerde ilgi, sevgi ve yardım görme her Türk çocuğunun hakkıdır. Resmi, özel her kurum, her yurttaş bu çocuk hakkını tanımak, eldeki olanaklarla onu gerçekleştirmek yükümlülüğündedir. Sıkıntı içinde bulunan çocuğun kurtarılmasına

⁵ 6366 Sayılı Onay Kanunu 19 Mart 1954 gün ve 8662 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

öncelik verilmelidir. Onaltı yaşından önce hiçbir çocuk resmi öğrenimden alıkonularak özel işlerde çalıştırılmamalıdır; orta dereceli öğrenime devam etmeyen, edemeyenlerin gerekli bilgi ve becerileri kazanmaları için devlet kurslar açmaktadır. Ana babanın yeterli olmadığı durumlarda bu görev çocuğun birinci derece yakın akrabalarına ve devlete düşmektedir. İlk öğrenimden sonra orta dereceli okullara devam etmeyenler, edemeyenler için teknik, tarımsal bilgi ve beceri kazandıran kurslar açılması ve bu kurlardan çocukların yararlanması için Milli Eğitim Bakanlığı, Belediye Başkanlığı ve muhtarlar işbirliği yapmakla yükümlüdür. Sakat ve uyumsuz çocukların iyileştirilmeleri, yaşama zorluğu çeken çocukların kurtarılmaları, durumlarına uygun bir meslek için kendi yaşamlarını kazanacak derecede başarılı ve güçlü yetiştirilmeleri ana baba ile birlikte devletin ve bu amaçla kurulmuş örgütlerin ödevidir. Bildiri madde 6 uyarınca, çocuğun korunması ile ilgili yasalar öncelikle hazırlanıp çıkarılmalı, geciktirilmeden uygulanmalıdır.

121

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

2.5. Birleşmiş Milletler Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi

Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 16.12.1966 tarih ve 2200 A/XXI sayılı kararıyla kabul edilmiş, 19.12.1966 tarihinde imzaya açılmış ve 03.01.1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Sözleşme onay belgesini 23.09.2003 tarihinde depo etmiştir ve md. 27/II uyarınca Sözleşme 23.12.2003 tarihinden itibaren uygulamamıza dahil olmuştur⁶.

---

⁶ "Türkiye bu Sözleşmeyi, imzaya açtığı 19/12/1966'dan yaklaşık 34 yıl ve yürürlüğe girdiği 03/01/1976'dan yaklaşık 24 yıl sonra 15/08/2000 tarihinde imzalamıştır. Türkiye, bu Sözleşmeyi onaylamak üzere 04/06/2003 tarih ve 4867 sayılı "Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun"u çıkartmıştır, (RG, 18/06/2003, s.25142). Sözleşmenin orijinal metni ve Türkçe resmi çevirisi, Bakanlar Kurulu'nun 10/07/2003 tarih ve 2003/5923 sayılı Kararına ekli olarak yayımlanmıştır, (RG. 11.08.2003/25196). Ayrıca, Bakanlar Kurulunun anılan Kararına ekli olarak, Türkiye'nin onaylama işlemine eklediği toplam üç adet "beyan" ile bir adet "çekince" metinleri de aynı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır", (Gemalmaz, 2010: 21 vd.).

Sözleşme'nin 13. maddesinde eğitim hakkına yer verilmiştir. Sözleşme md. 13 uyarınca, taraf devletler, herkese eğitim hakkı tanımak zorundadır. Aynı maddede, bireyin kişiliğinin tam olarak gelişmesi, insan hakları ile temel özgürlüklere saygının kuvvetlendirilmesi, tüm uluslar, ırksal ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğun geliştirilmesi ile BM'nin barışın korunmasına yönelik faaliyetlerinin güçlendirilmesi eğitimin amaçları arasında sayılmıştır (Kaplan, R., 2015: 341).

122

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

Sözleşme'de, İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'ne paralel düzenlemeler bulunmaktadır: Taraf devletler, eğitim hakkının tam olarak gerçekleşmesini sağlamak amacıyla, ilköğretimi zorunlu kılmalı ve herkese ücretsiz ilköğretim sağlamalıdır; ilk eğitimini tamamlayamamış, veya bu eğitimi hiç alamamış olan kişiler, mümkün olduğu kadar temel eğitim almaya teşvik edilmeli veya bu eğitimi almaya mecbur tutulmalıdır. Ebeveynlerin ve uygulanması mümkünse vasilerin de, çocuklarını devlet tarafından kurulan okulların dışında varolan fakat devlet tarafından konulmuş, veya onaylanmış, standartların asgari şartlarına sahip bulunan okullara gönderme ve kendi inançlarına uygun bir biçimde çocuklarına dinsel ve ahlaki eğitim sağlama haklarına saygı gösterilmelidir (md. 13).

Sözleşme, ilköğretim eğitimi almamış veya ilköğretim eğitimini bitirememiş olan bireyler için temel eğitimin olabildiğince teşvik edilmesine önem vermektedir; 13. maddede geçen temel eğitim ifadesi Herkes için Eğitim Dünya Bildirgesi'nin⁷ 1. maddesinde bahsedilen temel eğitim ifadesini karşılamaktadır (Kaplan, R., 2015: 346).

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Komitesi'nin Sözleşme'nin Uygulanmasına İlişkin 08.12.1999 tarih ve 13 Nr. Genel Yorumu'nda, ilköğretimin, temel öğrenim ile aynı anlamı taşımadığı ancak bu iki kavram arasında sıkı bir bağlantı bulunduğu izah edilmekte; ilköğretimin kapsamının daha net anlaşılması için, Herkes İçin Eğitim

---

⁷ Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü 1990 yılında Tayland'da yapılan Herkes için Eğitim-Temel Öğrenim Gereksinimlerinin Karşılama Dünya Konferansı'nda benimsenen Herkes için Eğitim Dünya Bildirgesi'nin adı çalışmada Herkes İçin Eğitim Dünya Bildirgesi şeklinde kısaltılmıştır.

Dünya Bildirgesi'nin 5. maddesinin ("Aile dışında, çocukların temel eğitimi için ana hizmet mekanizması ilköğretimdir. İlköğretim evrensel olmalı, bütün çocukların temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamalı ve toplumun kültürü, ihtiyaçları ve fırsatlarını hesaba katmalıdır") esas alınması önerilmektedir (Kaplan, R., 2015: 344).

Sözleşme, taraflara zorunlu ilköğretimi sağlama yükümlülüğü getirmektedir. Sözleşmeye taraf devletlerden, Sözleşme'ye taraf olduğu sırada anavatanında veya kendisinin egemenliği altında bulunan diğer ülkelerde parasız ve zorunlu ilköğretimi sağlayamamış olan devletler, iki yıl içinde herkes için parasız zorunlu eğitimin prensiplerini ortaya koyan bir plan hazırlamalı ve bu planın makul bir süreyi aşmayacak şekilde kaç yıl içinde uygulanacağını gösteren ayrıntılı bir uygulama planı ortaya koyarak ve kabul etmelidir.

3. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞME

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 20 Kasım 1989 tarih ve 44/25 sayılı kararıyla kabul edilmiş ve imzaya açılmış; 49. madde uyarınca, 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi 1990 yılında imzalamıştır (RG. 27.01.1995/22184). Sözleşme, çocuk hak ve özgürlüklerini düzenlerken haklar arasında hiyerarşi kurmamış; klasik hak ayırımından hareket etmemiştir; yani Sözleşme kapsamındaki her türlü hak eşit derece önemli olup birbirini tamamlamaktadır (Tanrıbilir, 2011: 70). Çocuğun yararı ilkesi (Kindeswohl Prinzip) uluslararası hukuka bu Sözleşme ile kazandırılmıştır; bu ilke uyarınca, çocuk hukukunda karşılaşılan her türlü sorunda daima çocuk yararına bir neticeye varılması esastır (Tanrıbilir, 2011: 73). Sözleşme md. 28 uyarınca, taraflar ilköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirmek zorundadır; orta öğretim sistemlerinin genel/mesleki nitelikte olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik etmeli ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlamalıdır. Taraf devletler ayrıca gerekli hallerde mali yardım yapılması ve eğitimi parasız kılmak gibi önlemleri almalıdır. Eğitimde devamlılık ve istikrar önem taşımaktadır. Bu nedenle, taraf devletler okulda devamlılığın sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem almalıdır. Sözleşmenin en önemli

düzenlemelerinden biri de, eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma yazma bilmemenin dünyadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemlerine ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirmektir. Bu konuda, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulmaktadır. Ülkemiz, Sözleşme’de yer alan eğitimin hedefleri maddesini ve azınlık ile yerli halklara mensup çocuklara ilişkin maddeyi (md. 29 ve md. 30) Anayasamızı ve Lozan Anlaşması’nı dikkate alarak yorumlama hakkını saklı tutmuştur (Tanrıbilir, 2011: 87).

124

4. İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından yapılan oylama neticesinde 10 Aralık 1948 tarihinde 217 A/III sayılı kararla ilan edilmiştir. Oylamaya katılan Birleşmiş Milletler üyesi 48 devletin temsilcileri olumlu oy kullanmıştır (Türkiye olumlu oy vermiştir); oylamada olumsuz oy verilmemiş fakat çekimser oy kullanan devletler (Sovyetler Birliği, Beyaz Rusya, Ukrayna, Polonya, Çekoslovakya, Yugoslavya, Güney Afrika Birliği ve Suudi Arabistan) olmuştur (Aybay, 2006). Beyanname’nin Türkçe çevirisi, Bakanlar Kurulu Kararı ile 27 Mayıs 1949 tarih ve 7217 Sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. 06 Nisan 1949 tarih ve 9119 Sayılı Bakanlar Kurulu ile "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin Resmi Gazete ile yayınlanması yayımdan sonra okullarda ve diğer eğitim müesseselerinde okutulması ve yorumlanması ve bu Beyanname hakkında radyo ve gazetelerde münasip neşriyatta bulunulması" kararlaştırılmıştır.

Beyanname, bağlayıcı bir uluslararası sözleşme niteliğinde değildir; bu nedenle, Beyanname’nin tavsiye nitelikli olduğu söylenebilir (Aybay, 2006: 1). Diğer bir düşünceye göre, Beyanname, Uluslararası Adalet Divanı Statüsü md. 38/III uyarınca hukukun, uygar uluslarca tanınmış, genel ilkelerinden sayılabilir veya teamül hukukunun (m. 38, I/b) bir parçası olduğu kabul edilerek bağlayıcı kabul edilebilir (Aybay, 2006: 2).

Beyanname’nin 26. maddesinde eğitim hakkı düzenlenmiştir. Eğitim, bütün uluslar, ırklar ve dinsel topluluklar arasındaki anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirmeli; bunun yanında Birleşmiş Milletler’in barışı

koruma yolundaki çalışmalarını geliştirmeyi amaçlamalıdır. Beyanname uyarınca, herkes eğitim hakkına sahiptir; eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasız olmalı; ilköğretime devam ise zorunlu hale getirilmelidir. Eğitimin hedefi, insan kişiliğini geliştirmeye ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Çocuklara verilecek eğitimin türünü seçmek, öncelikle ana ve babaya ait bir hak olarak kabul edilmiştir.

5. ANAYASA VE YUKK AÇISINDAN SURIYELİ ÇOCUKLARIN TÜRKİYE'DE EĞİTİM HAKKI

5.1. Anayasal Düzenleme

1961 Anayasası ile yürürlüğe giren ilke mevcut Anayasamız md. 16 ile devam ettirilmektedir: “temel hak ve hürriyetler yabancılar için milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlandırılabilir” (Çelikel, Gelgel, 2017: 57). Hiç şüphesiz ki, eğitim hakkı da temel hak ve hürriyetler kapsamına girmektedir. Anayasamız, temel hak ve hürriyetlerden herkesin yararlanmasını benimsemiş; bu kapsamda hakkın özüne dokunulmadan çeşitli sınırlamalar yapılması da mümkün kılınmıştır (Çelikel, Gelgel, 2017: 65). Milletlerarası hukukun esaslarının güvence olarak benimsenmesi kriteri esas alınmış; uluslararası sözleşmeler, uluslararası örf ve adet ile uluslararası mahkeme kararları dikkate alınarak hakkın özüne zarar verilmemesi usulü benimsenmiştir (Çelikel, Gelgel, 2017: 65; Çiçekli, 2016: 39)

Anayasa md. 16'da sınırlamaların kanunla yapılacağını üzerinde durulmuştur. Bu halde, kararname, tüzük, yönetmelik, tebliğ ve genelge ile doğrudan sınırlama yapılmaması gerektiği; bunların kaynağını kanundan alması zorunluluğu vurgulanmaktadır (Çelikel, Gelgel, 2017: 65. Farklı görüş için bkz. Çiçekli, 2016: 39). Bu amaçla hazırlanacak kanunların Uluslararası Adalet Divanı Statüsü md. 38'de sayılan uluslararası hukukun bağlayıcı kaynaklarına aykırı olmayacağı aşikardır (Özkan, 2013:423).

5.2. Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu Kapsamındaki Düzenlemeler

5.2.1. Yukk Öncesi Uygulamalar

Suriyeli çocukların eğitimine dair yapılan ilk çalışmalarda, 29 Nisan 2011 tarihinde başlayan süreç sona erdikten sonra Suriyelilerin ülkelerine geri döneceği düşünüldüğünden kısa vadeli çözümler üretilmiş ve sadece kamp içerisindeki çocuklar dikkate alınmıştır (Emin, 2016: 12). Sürecin ilk yılında, AFAD adına yapılan diğer hizmetlerle birlikte eğitim hizmetlerinin aksamadan devam ettiği belirtilmiştir; fakat bu dönemle ilgili resmi bir düzenleme bulunmamaktadır (Seydi, 2014: 274).

126
İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2012 yılındaki planına göre, ülkelere geri dönecek olan Suriyeli çocukların döndüklerinde herhangi bir sorun yaşamamaları için Türkçe öğretmek yerine Arapça müfredat ile eğitimlerini sağlamıştır (Emin, 2016: 13). 2013 yılında, azalması beklenen Suriyeli nüfusu daha da artmış ve 2012 yılında devreye giren acil ihtiyaçlara yönelik plan aksaklıklar göstermeye başlamıştır; bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı 26 Nisan 2013 ve 26 Eylül 2013 tarihlerinde genelgeler yayımlamıştır (Emin, 2016: 13).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu alanda hazırladığı ilk resmi çalışma, Ülkemizde Kamp Dışında Misafir Edilen Suriye Vatandaşlarına Yönelik Tedbirler başlıklı, 26 Nisan 2013 tarihli genelgedir; fakat genelge kamp dışında yaşayan Suriyeli çocuklara eğitim veren veya verebilecek mekanların tespit ve tedarikine yöneliktir (Emin, 2016: 13). 26 Eylül 2013 tarihli "Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetlerine Dair Genelge" uyarınca, Suriyeli öğrencilere ara vermek zorunda kaldıkları eğitimlerini telafi edici, sene kaybını önleyici nitelikte bir eğitim verilecek; hizmetlerin planlanması, koordinesi ve kontrol edilmesinden Milli Eğitim Bakanlığı sorumlu olacak; konaklama tesislerinde yürütülecek hizmetlerde öğretmen eksiliği olması durumunda Arapça bilen kişiler ders ücreti karşılığında görevlendirilecek fakat Suriyeli öğretmenler isterlerse gönüllü öğretmen olarak faaliyette bulunabilecek; Milli Eğitim Bakanlığı kontrolünde Suriye müfredatı takip edilecek, ancak isteyenler Türkiye Cumhuriyeti müfredatından da faydalanabilecektir (Artan, Arıcı,

2017: 10-11; Emin, 2016: 13). Genelge uyarınca, her yaş grubu için Türkçe öğrenim kursları açılacak; eğitim öğretim ihtiyaçları konusunda kurumlar arası işbirliğine gidilecek; kurulan tesislerin dışında bulunanlar, geçici olarak ikamet ettikleri yerlerde okul kaydı yaptırabilecek; oturma izni olmayanlar ise gerekli denetimlerin sağlanması koşulu ile gönüllü ulusal ve uluslararası hizmetlerden faydalanabilecektir (Artan, Arıcı, 2017: 10-11; Emin, 2016: 13). Oturma iznine sahip olup, kampların dışında kalan Suriyeliler ise, 16 Ağustos 2010'da yayımlanan 2010/48 sayılı Yabancı Uyruklu Öğrenciler başlıklı genelge uyarınca okul kayıtlarını yaptırmışlardır (Emin, 2016: 13). Bu genelge, 25.01.2018 tarih ve 1802825 sayılı yazı ile yürürlükten kaldırılmıştır.

5.2.2. YUKK Kapsamındaki Düzenlemeler

5.2.2.1. YUKK ve Geçici Koruma Yönetmeliği

Kısaca YUKK olarak adlandırdığımız 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 04.04.2013 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilmiş; 11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun md. 91'de yer alan geçici koruma kurumuyla, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen; acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara geçici koruma sağlanması amaçlanmaktadır. Geçici korumanın acil olarak sağlanan bir koruma tedbiri olduğunu söylemek mümkündür (Kaplan, Y.: 2016: 173 vd.).

YUKK md. 91 kapsamında düzenlenen Geçici Koruma Yönetmeliği, Bakanlar Kurulu tarafından 13.10.2014 tarihinde çıkartılmıştır. Kanımızca, çalışmamız açısından Yönetmelik md. 48 en önemli düzenlemedir. Bu maddede, çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yararı ilkesi gözetilerek ilgili mevzuat hükümleri uygulanacağı düzenlenmiştir. Tüm diğer maddelerin, bu maddenin ışığında değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Yönetmelik md. 26'a göre, geçici koruma kapsamındaki yabancılara; sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım ve hizmetler ile tercümanlık ve benzeri hizmetler sağlanabilir. Geçici koruma

altındakilerin eğitim hizmetleri ise md. 28'de özel olarak düzenlenmiştir (Çiçekli, 2016: 316). Yönetmelik kapsamındaki Suriyelilerin eğitim faaliyetleri, geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Millî Eğitim Bakanlığı'nın kontrolünde ve sorumluluğunda yürütülmektedir. Buna göre, 54-66 aylık çocuklar öncelikli olmak üzere okul öncesi eğitim çağındaki 36-66 aylık çocuklara, okul öncesi eğitim hizmeti verilebilir; ilköğretim ve ortaöğretim çağındakilerin eğitim ve öğretim faaliyetleri, Millî Eğitim Bakanlığının ilgili mevzuatı çerçevesinde yürütülecektir ve her yaş grubuna yönelik dil eğitimi, meslek edindirme, beceri ve hobi kursları talebe bağlı olarak düzenlenebilir. Geçici barınma merkezlerinde bulunanlara beslenme, barınma, sağlık, sosyal yardım, eğitim ve benzeri hizmetlerinin sağlanacağı; geçici barınma merkezlerinin dışında kalan geçici korunanların, bu merkezlerdeki hizmetlerden imkanlar ölçüsünde yararlandırılabilceği md. 38'de düzenlenmiştir. Yönetmelik kapsamında ülkemizde eğitim alan yabancılara, aldıkları eğitimin içeriğini ve süresini gösteren belge verilecektir; farklı mufredatta eğitim alınmış ve belgelendirme yapılmış ise bu belgeler, Millî Eğitim Bakanlığı veya Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın ilgili birimleri tarafından değerlendirilip uygun bulunan seviyelere denklikleri yapılacaktır. Yönetmelik kapsamındaki Suriyelilerin eğitim faaliyetleriyle ilgili diğer usul ve esaslar ise, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmektedir.

Geçici koruma amacıyla ülkemize gelen yabancılar, kanunlara ve idari gerekliliklere uymakla yükümlü olup, adres, medeni hal ve ailelerindeki doğum ve ölüm gibi kimlik bilgisi değişikliklerinin yirmi iş günü içinde bildirmek zorundadır. Aksine hareket edenler hakkında gerekli adli işlemler ile idari yaptırımlar genel hükümlere göre yerine getirilmektedir (md. 33). Yükümlülüklerini kısmen veya tamamen ya da istenilen sürede yerine getirmeyenler, yükümlülüklerine uymaları konusunda ilgili birimler tarafından uyarılacak, uymayanlar hakkında adli ve idari işlem başlatılacak; fakat kendilerine uyarı yapıldığı halde, yükümlülüklerine uymayanlar hakkında; eğitim ve acil sağlık hizmetleri hariç, diğer haklardan faydalanmalarında tamamen veya kısmen kısıtlamaya gidilebilecektir (md. 35).

Geçici koruma statüsü sahibi yabancılara hizmetlerin sağlanabilmesi amacıyla uluslararası külfet paylaşımı kapsamında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşü alınarak Dışişleri Bakanlığı tarafından diğer

ülkelerden, uluslararası kuruluşlardan ve sivil toplum kuruluşlarından destek talep edilebilir (md. 47). Bu nedenle, çalışmada Avrupa Birliği uygulamasını kısaca açıklama ihtiyacı doğmuştur. Avrupa Birliği ülkeleri, Yugoslavya'nın dağılışı sırasında bir Yönerge hazırlığı içerisine girmiştir (Müller, 2010: 101). Zira bu yıllarda ülkeler farklı tutumlar sergilemiş ve uygulanan prosedürlerin çakışması sorunlara yol açmıştır (Özcan, 2005: 168). Avrupa Birliği sığınma prosedürü için tamamlayıcı konumda olduğu ileri sürülen ve Avrupa Birliği ülkelerinin geçici koruma standartlarını düzenleyen "Yurdundan ayrılmaya zorlanmış kimselerin kitlesel sığınma durumunda geçici koruma sağlamak için asgari standartlar hakkında ve üye devletler arasında bu tür insanları ülkeye kabul etmesi ve sonrasında bunun sonuçlarına katlanmasına ilişkin olarak 20 Temmuz 2001 tarihli ve 2001/55/EC (AT) sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi'nin (Council Directive 20 01/55/EC of 20 July 2001 on Minimum Standards for Giving Temporary Protection in the Event of a Mass Influx of Displaced Persons and on Measures Promoting a Balance of Efforts Between Member States in Receiving such Persons and Bearing the Consequences Thereof, OJ L.212/12-212/23; 7.8.2001, 2001/55/EC) (Geçici Koruma Yönergesi) amacı, AB ülkelerine kitlesel sığınmaya gelen kişilere hak ve yükümlülükler açısından belirli standartlar sağlamaktır (Müller, 2010: 101; Fröhlich, 2011: 268). Üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızlar Yönerge kapsamına girmektedir. Kitlesel sığınma hareketinin belirli bir ülkeden başlaması gerekmemektedir; belirli bir coğrafi bölgeden olması da yeterlidir⁸. Yönerge md. 3 uyarınca, üye devletler geçici koruma statüsünü uygularken, geri gönderme yasağı yükümlülüklerini ve statü sahiplerinin temel hak ve özgürlüklerini dikkate alacaklardır. Yönerge md. 14 uyarınca, üye devletler, 18 yaşından küçük olan kimselere kendi vatandaşlarına sundukları eğitime eşit bir eğitim hizmeti sağlamakla yükümlüdür. Bu hizmete getirilecek sınırlama, ilgili devletin eğitim sistemi kapsamında olacaktır. Yönerge md. 14/II, onsekiz yaş üstü kişilerin eğitimi için devletlere takdir hakkı tanımıştır; bu halde zorunlu bir eğitimin söz konusu olmadığı söylenebilir (Yılmaz Eren, 2016: 117). Yönerge, yetişkinlerin eğitimi için ayrı bir maddede düzenlemiştir (md. 12). Buna göre, üye devletler,

⁸ Ausländerrecht - Verwaltungsvorschriften, **Herausgeber: Walhalla Fachredaktion**, Bundeseinheitliche Anwendung des AufenthG, FreizügG/EU, AZRG, Walhalla Verlag 2012, s. 191.

geçici koruma statüsünün sağladığı süre dikkate alınmak üzere, koruma sahibi yetişkinlerin eğitim olanakları, mesleki eğitim ve pratikte işyeri deneyimi gibi faaliyetler de dahil olmak üzere ilgili mesleğin kaidelerine uygun olarak ücretli veya serbest meslek sahibi olarak çalışmalarına izin vereceklerdir. Yönerge md. 4/I uyarınca, geçici korumanın süresi bir yıldır ve md. 6'da sayılan haller nedeniyle sona ermesi haricinde, bu süre en fazla bir yıllık süre için altı aylık dönemler halinde otomatik olarak uzatılabilir. Geçici korumadan yararlanan kişi, başka bir üye devlette kalırsa veya izinsiz başka bir ülkeye seyahat ederse, üye devlet kendi sınırları içerisinde korumadan yararlanan kişiyi tekrar kabul edecektir; fakat üye devletler ikili sözleşmelerle bunun aksini kararlaştırabilirler.

5.2.2.2. Geçici Koruma Yönetmeliği Uyarınca Hazırlanan 2014/21 sayılı Genelge

Geçici Koruma Yönetmeliği md. 28'de, ilköğretim ve ortaöğretim çağındakilerin eğitim ve öğretim faaliyetlerinin, Milli Eğitim Bakanlığı'nun ilgili mevzuatı çerçevesinde yürütüleceği belirtilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, 23.09.2014 tarihinde 2014/21 sayılı Yabancılara Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetlerine Dair Genelge'yi yayımlamıştır. Aşağıda Genelge'nin içeriğine yer verilecektir.

Genelge'nin getirdiği en önemli yenilik, kitlesel akından etkilenen illerde, barınma merkezleri dışında da -ihtiyaç duyulması halinde- ilgili diğer paydaşlar ile iş birliği içerisinde, il/ilçe milli eğitim müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet yürütmek üzere geçici eğitim merkezleri oluşturulmasının gündeme getirilmesidir. Geçici eğitim merkezlerinde Türkçe'nin öğretilmesi, yaygın eğitim kurumları aracılığı ile mesleki beceri kazandırılması, sosyal ve kültürel içerikli kurslar düzenlenmesi ve kurs dışı faaliyetlerin yapılmasına dair tedbirler alınmaktadır.

Geçici eğitim merkezleri, okul çağındaki Suriyeli çocuklara yönelik AFAD tarafından kurulan kamplarda ve kamp dışında faaliyet gösteren eğitim merkezleridir; burada Suriye eğitim müfredatına (ilköğretim ve ortaöğretim) göre Arapça eğitim verilmektedir (Emin, 2016: 17). 2014-2015 yıllarında kamplarda 34, kamp dışında 232 adet geçici eğitim merkezi hizmet vermiştir (Emin, 2016: 17). Merkezlerde Türkçe dersleri için Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve yabancı dil dersi öğretmenleri çalışmaktadır

(Taştan, Çelik, 2017: 19). Suriyeli öğretmenlerin çalışma izinleri yönünden doğan sıkıntı, 2016/8375 sayılı Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik (RG. 15.01.2016/29594) ile giderilmeye çalışılmış; eğitim meslek mensuplarının Milli Eğitim Bakanlığı'ndan veya Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'ndan ön izin almaları gerektiği karar bağlanmıştır (md. 6). Zira md. 4 uyarınca, geçici koruma sağlanan yabancıların çalışma izni olmaksızın Türkiye'de çalışamayacağı vurgulanmaktadır. Başbakanlık Göç ve İnsani Yardımlar Koordinatörlüğü, gönüllü olarak çalışan Suriyeli öğretmenlere çalışma izninin verileceğini, sigortalarının yatırılarak ücretli öğretmen olarak hizmet gösterebilecekleri belirtmiştir (Emin, 2016: 19).

2014/21 sayılı Genelge'de, geçici eğitim merkezlerinin amacı, kitlesel olarak ülkemize akın etmiş yabancı öğrencilerin, ülkelerinde yarım bırakmak zorunda kaldıkları eğitimlerine devam edebilmeleri, ülkelerine döndüklerinde veya Bakanlığımıza bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumuna geçmek ve eğitimlerine ülkemizde devam etmek istemeleri halinde ise, sene kaybını önlemek olarak açıklanmıştır.

Kitlesel akın ile ülkemize gelen yabancılardan eğitim öğretim çağında olanlar ile talep eden yetişkinlerin geçici eğitim merkezleri veya Bakanlığımıza bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumuna (yüksek öğretim kurumları hariç olmak üzere) kayıtlarının yapılabilmesi için ilgili kurumca "yabancı tanıtma belgesi" verilmiş olması şartı aranacaktır. Böylece, Suriyeli çocukların Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda veyahut geçici eğitim merkezlerinde eğitim görmesi hususu açıklığa kavuşturulmuştur (Emin, 2016: 15).

Yabancı kimlik numarası bulunan yabancıların her türlü veri girişi e-okul ve e-yaygın otomasyon sistemleri üzerinden yapılacaktır. Genelge ile yabancı kimlik numarası bulunmayan öğrencilerin durumu da açıklığa kavuşturulmuştur. Bu halde, yabancı tanıtma belgesi yeterli sayılacaktır. Yabancı tanıtma belgesi üzerinden veri girişi yapılan yabancı öğrencilerin yabancı kimlik numarası sahibi olmaları durumunda, kayıtları e-okul otomasyon sistemine aktarılacaktır. Yabancı tanıtma belgesi ile MEB'e bağlı ortaokullara devam eden öğrenciler Bakanlıkça yapılan merkezi sistem ortak sınavlarına girmeyecek; milli eğitim müdürlükleri bünyesinde kurulan öğrenci yerleştirme ve nakil komisyonları tarafından okul

kontenjanları dikkate alınarak uygun bulunan ortaöğretim kurumuna yerleştirilecektir. MEB Kasım 2016 verilerine göre, okula kayıtlı Suriyeli çocukların 291.039'u geçici eğitim merkezlerinde, 193.503'ü resmi okullarda eğitim almaktadır ve kayıtlı oldukları okul sayısı 8002'dir (Kılavuz Kitabı, 2017: 63).

MEB okulları ve geçici eğitim merkezleri haricinde, Suriyeliler tarafından kendilerine tahsis edilen/kendi imkanlarıyla buldukları eğitim öğretim binalarında Suriye müfredatına göre eğitim alma imkanına da sahiptirler; İstanbul Bahçelievler'de hizmet veren okul bunlardan bir tanesidir (Emin, 2016: 20).

132

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

Genelge sonrasında, 08 Eylül 2015 tarihinde MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda, Mülteciler, geçici koruma altındaki yabancılar veya vatansız olarak yurdumuzda bulunanların eğitim görmelerini sağlamak üzere, bu öğrencilerin eğitime yönelik entegrasyonun yapılacağı ve denklik işlemlerinde yaşanan sorunların giderilmesiyle bu alanda eğitime ilişkin yaşanan genel sıkıntıların bertaraf edilmesi için uluslararası kuruluşlarla iş birliğine gidileceği yer almaktadır (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı, s. 37, http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf, (e.t.: 08.05.2018), Emin, 2016: 15).

İlerleyen süreçte, Türkiye'deki Suriyelilerin sayısındaki hızlı artış ve Türkiye geneline yayılmaları, geçici eğitim merkezlerini çözüm olmaktan çıkarmıştır. 2017 yılının Mart ayındaki MEB verilerine göre, ülke çapında 432 adet geçici eğitim merkezi hizmet vermektedir; fakat 2017 yılının Eylül ayındaki verilere göre bu sayının, geçici eğitim merkezlerini kapatma politikası nedeniyle 370'e düştüğü görülmektedir (Taştan, Çelik, 2017: 33).

Kitlesele göç hareketinin kısa bir zaman içerisinde gerçekleşmesi ve Suriye'deki durumun belirsizliği nedeniyle kurulmuş geçici eğitim merkezleri, dünya göç literatüründe örneği bulunmayan bir eğitim uygulaması olup, Suriyeli çocukların eğitimi açısından çok önemli bir rol oynamıştır (Taştan, Çelik, 2017: 33). MEB, "geçici" eğitim merkezleri yerine "kalıcı" bir çözüm getirilmesi amacıyla, aşamalı bir kapatma politikası başlatmış; 1., 5. ve 9. sınıflara yeni kayıtların alınması yasaklamış ve bu öğrenciler devlet okullarına yönlendirilmiştir; bunun yanı sıra önümüzdeki birkaç yıl içinde bu merkezlerin tamamen kapatılması ve Suriyeli çocukların Türk

öğrencilerle birlikte öğrenim görmesi hedeflenmektedir (Taştan, Çelik, 2017: 33). MEB'in 16 Mart 2017 verilerine göre, devlet okullarına kazandırılmış Suriyeliler'in %18'i İstanbul'da, %12'si Gaziantep'te, %8'i Şanlıurfa ve Bursa'da, %7'si ise Hatay'da olup, Malatya %72 ile okullaşma oranı en yüksek olan ilimizdir (Taştan, Çelik, 2017: 14).

6. SURIYELİ ÇOCUKLARIN EĞİTİME ERİŞİMİNDEKİ ENGELLER

Türkiye, elindeki tüm imkanlarla Suriyeli çocukların eğitim olanaklarını iyileştirmeye çalışsa da, bu çocukların içinde bulunduğu sürecin getirdiği zorlukları unutmamak gerekir. Suriyeli çocukların eğitime erişmesindeki en önemli sorunlardan biri, ne yazık ki çocukların ucuz iş gücü olarak görülmesi, ailelerinin gelirlerinin düşük olması ve eğitim çağındaki çocukların çalışması veyahut çalışan ana babanın bulunduğu hanelerde kız çocukların evde kalarak ev işleri ile ilgilenmek zorunda olmasıdır (Taştan, Çelik, 2017: 36).

Lübnan, Irak, Ürdün, Mısır gibi sığınılan ülkelerde Suriyeli çocukların eğitim dili sorun olmamaktadır; zira çocukların ana dilleri farklı bile olsa, neredeyse hepsi Arapça konuşmaktadır (Taştan, Çelik, 2017: 38). Türkiye, Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyumunu sağlamak ve lisan sorunlarını ortadan amacıyla çalışmalarına devam etmektedir; bu kapsamda PICTES dahilinde Türkçe öğrenimi desteklenmektedir (Taştan, Çelik, 2017: 38).

Suriyeli çocuklar, kültürel nedenlerle de eğitime erişmekte güçlük yaşamaktadır. Suriye'de lise eğitiminin zorunlu olmaması, karma eğitimin uygulanmaması ve bu çerçevede cinsiyete göre sınıfların oluşturulması ve hatta öğretmenlerin de hemcins olması, ailelerin bu yöndeki eğitim anlayışlarının Türkiye'de de devam etmesine neden olmaktadır (Taştan, Çelik, 2017: 39-40). Kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi okullaşmayı olumsuz etkileyen başka bir faktördür (Taştan, Çelik, 2017: 39).

Çocukların okula ulaşım güçlüğü başka bir sorundur. Aileler genellikle şehir merkezinden uzak bölgelerde yaşamaktadır; bu bölgelere ücretsiz servisler konulmaya çalışılsa bile toplu taşıma araçları ile okula ulaşım zaman ve taşıtların yetersizliği nedeniyle sıkıntı yaratmaktadır (Taştan, Çelik, 2017: 40-41). Ayrıca mesafenin

uzaklığı nedeniyle bazı aileler kız çocuklarının okula gitmesini istememektedir (Taştan, Çelik, 2017: 40).

Suriyelilerin sosyal hayatta hissettikleri belirsizlik hissi, birkaç yıl sonra hangi şehirde yerleşeceklerini tam olarak bilmemeleri ve hatta Türkiye’de kalıp kalmayacaklarını kesin olmadığından dolayı Türkçe öğrenmeye istek göstermemeleri, Türk kültürel sistemine ve bürokratik yapısına uzak olmaları (örneğin, okula kayıt yaptırdığı halde ikamet değişikliği yapan ve okuldan uzak kalan öğrenci, bir süre sonra tekrar okula dönmek istemekte fakat belirli bir süre uzak kaldıktan sonra ilişik kesileceğini bilmediğinden dolayı sorun yaşamaktadır) nedeniyle geçerli kimlik edinme, ikamet yeri gösterme gibi konularda sorun yaşamaktadırlar (Taştan, Çelik, 2017: 42-43).

134

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

SONUÇ

Eğitim, hiç kuşkusuz bir çocuğun hayatını değiştirecek en önemli aşamadır ve eğitim hakkı temel insan haklarından biridir. Türkiye, Suriyeli çocukların eğitime hem uluslararası sözleşmeler hem de hukuki düzenlemelerimiz uyarınca ivedilikle çözüm bulmaya çalışmış, literatürde örneği bulunmayan geçici eğitim merkezlerini kurmuş; kamp içi ve kamp harici ayrımı yapmaksızın çocukların eğitimini sağlamaya çalışmıştır. Suriye’deki savaşın ne kadar süreceğinin bilinmemesi ve Suriyelilerin ülkelerine döneceği düşünüldüğü için, Türkiye öncelikle acil ve hızlı bir eğitim planı uygulamıştır. İlerleyen süreçte, Türkiye’de bulunan Suriyelilerin sayısının azalacağı yerde giderek artması, yeni doğumların olması ve eğitim yaşından önce Türkiye’ye gelen çocukların okula gitme yaşının gelmesiyle kalıcı bir çözüm arayışına gidilmiştir. Bu kapsamda, devlet okulları yanında hizmet veren geçici eğitim merkezlerinin kapatılması ve Suriyeli çocukların devlet okullarında Türk çocuklarla birlikte eğitim alması hedeflenmektedir.

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
bkz	bakınız
md.	madde
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
Nr.	Numara
Unesco	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
PICTES	Promoting Integration of Syrian Children into Turkish Education System
Prg	Paragraf
RG.	Resmi Gazete
U.N.	United Nations
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

KAYNAKÇA

Artan, Taner; Arıcı, Aylin (2017). "İstanbul'da Yaşayan Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Değerlendirilmesi", Sosyal Çalışma Dergisi, I (1), 1-21.

Aybay, Rona (2006). *Açıklamalı İnsan Hakları Evrensel Bildirisi*. Ankara: İnsan Hakları Uygulama ve Araştırma Merkezi Dizisi: 7, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Nr: 113.

Çelikel, Aysel; Gelgel, Günseli (2017). *Yabancılar Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınevi.

Çiçekli, Bülent (2016). *Yabancılar ve Mülteciler Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Doğan, Vahit (2017). *Türk Yabancılar Hukuku*. Ankara: Savaş Yayınevi.

Emin, Müberra Nur (2016). *Türkiye'deki Suriyeli Çocukları Eğitimi-Temel Eğitim Politikaları*. İstanbul: SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayınları.

Fröhlich, Daniel (2011). *Das Asylrecht Im Rahmen des Unionsrechts: Entstehung Eines Föderalen Asylregimes in der Europäischen Union (Verfassungsentwicklung in Europa)*. Tübingen: Mohr Siebeck

Gemalmaz, Mehmet Semih (2010). *Uluslararası İnsan Hakları Hukuku Belgeleri-II. Cilt: Uluslararası Sistemler*. İstanbul: Legal Yayınevi.

İnan, Ali Naim (1995). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 44 (I), 765-778 (Sözleşme olarak kısaltılmıştır).

Kaplan, Recep (2015). "Birleşmiş Milletler Belgelerinde Eğitim Hakkı", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 6 (20), 329-372.

Kaplan, Yavuz (2016) "Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'de Geçici Koruma Statüsünden Yararlanmasının Kapsamı", Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Konular Sempozyumu Eskişehir 21-22 Nisan 2016, Editörler: Bilgin Tiryakioğlu/ Mesut Aygün/ Ali Önal/ Kübra Altıparmak/ Cansu Kaya, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, 173-188.

Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli Çocukların Eğitim Hakkı

Kurt, Sevil Lale (2016). "Çocuk Haklarına İlişkin Temel Uluslararası Belgeler ve Türkiye Uygulaması", Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 16 (36), 99-127.

Müller Doreen Flucht und Asyl in europäischen Migrationsregimen, Universitätsverlag Göttingen, Göttingen 2010.

Özcan, Mehmet (2005). *Avrupa Birliği Sığınma Hukuku: Ortak Bir Sığınma Hukukunun Ortaya Çıkışı*. Ankara: Usak Yayınları.

Özel, Sibel (2017). "Suriyeli Sığınmacıların Kitleli Olarak Türk Vatandaşlığına Alınması Meselesinin Hukuki Açısından Değerlendirilmesi" İstanbul Barosu Dergisi, 91 (3), 14-31.

Özkan, Işıl (2013). *Göç, İltica ve Sığınma Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Pürselim, Hatice Selin (2013). "343/2003 sayılı Dublin II Tüzüğü ile İtalyan ve Alman Sığınmacı Düzenlemelerinin Değerlendirilmesi", Özel Sibel; Pürselim, Hatice Selin Pürselim (ed.), *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Kapsamında Mülteci ve Sığınmacıların Sorunları*, İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2013/14, Nr: 233.

Seydi, Ali Rıza (2014). "Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar", Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 31 267-305.

Tanrıbilir, Feriha Bilge (2011). *Çocuk Haklarının Uluslararası Korunması ve Koruma Mekanizmaları*. Ankara: Yetkin Yayınları, Ankara 2011.

Taştan, Coşkun; Çelik Zafer (2017). *Türkiye'de Suriyeli Çocukların Eğitimi, Güçlükler ve Öneriler*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi, Eğitim-Bir-sen Yayınları: 78.

Yılmaz, Eren Esra (2016). "Geçici Koruma Statüsü ve Türkiye'deki Suriyelilere Sağlanan Hizmetlere İlişkin Bir Değerlendirme", Middle East Journal of Refugee Studies, I-II, 109-132.

Diğer Kaynaklar

İnan, Ali Naim (1968). *Çocuk Hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları Nr:3, <http://www.un-documents.net/gdrc1924.htm> (e.t.: 19.04.2018).

137

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

Çocuk Adalet Sistemi Çalışanları Eğitim Programı, Ulusal Çocuk Mevzuatı, Proje Paydaşları: Adalet Bakanlığı, Türkiye Adalet Akademisi, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, UNICEF Türkiye, (Kitabın yayın hakları proje paydaşlarına aittir), Ankara, 2013 (Ulusal Çocuk Mevzuatı).

Ausländerrecht - Verwaltungsvorschriften, Herausgeber: Walhalla Fachredaktion, Bundeseinheitliche Anwendung des AufenthG, FreizügG/EU, AZRG, Walhalla Verlag 2012.

Çelik, Cemil (2005). "Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihi Gelişimi", Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, 36 Prg. 12. <http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=%C7OCUK%20KAVRAMI%20VE%20MEDEN%DD%20HUKUK%20A%C7ISINDAN%20%C7OCUK%20HAKLARININ%20TAR%DDH%DD%20GEL%DD%DE%DDM%DD&kimlik=-1854485512&url=makaleler/ccelik-1.htm> (e.t.: 19.04.2018).

Geçici Koruma Statüsündeki Bireylere Yönelik Rehberlik Hizmetleri Kılavuz Kitabı, Özel Eğitim ve Rehber Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Unicef Yayını, Ankara 2017. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/05142850_rehberlik_hizmetler_kilavuzu.pdf (E.t.: 19.04.2018) (Kılavuz Kitabı).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı, http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf, (E.t.: 08.05.2018).

<http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/3.%20ULUSAL%20ÇOCUK%20MEVZUATI.pdf> (E.t.: 19.04.2018).

<https://www.humanium.org/en/wp-content/uploads/portail-fr/declaration-de-geneve-1923.jpg> (E.t.: 19.04.2018).

http://www.kdkcocuk.gov.tr/anasayfa/contents/files/YasalDuzenlemeler/BM_cocuk_Haklari_Bildirisi.pdf (E.t.: 19.04.2018).

<http://www.beydag.gov.tr/turk-cocuk-haklari-bildirisi> (E.t.: 19.04.2018).

SUMMARY

As initially the length of the war in Syria could not be predicted, it was believed that Syrians would only remain in Turkey for a period and then return to their country. However, a different scenario occurred and accordingly, the war is still ongoing and some of the Syrians that came to Turkey settled in Turkey. Almost half of the Syrian population living in Turkey are aged below eighteen. As a result, the education provided in Turkey to Syrian children becomes an important subject compared to other countries. Under the Law on Foreigners and International Protection numbered 6458 (YUKK), the definition of the term children has been explained. According to Article 3/e of the YUKK, a person who is under the age of 18 and has not yet attained majority is accepted as a child. On the other hand, the legal status of the Syrian asylum seekers in Turkey has been stipulated under Article 91 of the YUKK. According to Article 91 of the YUKK, temporary protection may be provided for foreigners who have been forced to leave their country, cannot return to the country that they have left, and have arrived at or crossed the borders of Turkey in a mass influx situation seeking immediate and temporary protection. The same law also provides for the right to education of the children under the temporary protection regime. One should not think that Syrian children were deprived of the right to education until the Law came into force. The international agreements to which Turkey is a party and the provisions in Turkish substantial law make it possible for the children under temporary protection to have access to the right to education. Therefore, it would be incorrect to assume that the right to education of the Syrian children in Turkey was stipulated for the first time under the Temporary Protection Regulation. Under Article 90 of the Constitution, international agreements duly put into effect have the force of law. The Geneva Declaration of the Rights of the Child, the United Nations Convention on the Rights of the Child, the European Convention on Human Rights, the Turkish Declaration on the Rights of the Child, the United Nations International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights and the Universal Declaration of Human Rights are the international instruments that specifically provide for the right to education of children.

It was necessary for the right to education to be gradually regulated due to the fact that the circumstances in their country did not improve for an unforeseeable length. Therefore, at first only short-term solutions were implemented and only the children in camps were taken into account. According to the plan implemented by the Ministry of National Education in 2012, Syrian children were provided with education based on Arabic curriculum in order for them not to encounter any problems upon their return to their country. In other words, there was no provision in this plan providing for education in Turkish to Syrian children. Following this phase, the Ministry of National Education published two circulars dated 26 April 2013 and 26

September 2013. The most important provisions in the Circular dated 26 September 2013 are observance of the Syrian curriculum under the Ministry of National Education's control, the possibility to be subject to Turkish curriculum upon request and the establishment of Turkish training courses for every age group. The Temporary Protection Regulation was adopted by the Council of Ministers on 13.10.2014 in accordance with the Article 91 of the YUKK. Article 48 of the Regulation stands out to be the most important provision regarding our study. Under this Article, it was set forward that the best interest of the child shall be observed in all proceedings related to children and provisions of the relevant legislation shall be implemented. According to Article 28 of the Temporary Protection Regulation, education activities for children at the age of primary and secondary education shall be carried out in line with the relevant legislation of the Ministry of National Education. On 23.09.2014, the Ministry of National Education published the Circular numbered 2014/21. Accordingly, certain measures are being taken such as the teaching of Turkish in temporary education centers, provision of occupational skill training via mass education institutions, the establishment of courses focusing on social and cultural areas and the implementation of extra class activities. On 08 September 2015, it has been announced under the 2015-2019 Strategic Plan of the Ministry of National Education that in order for the refugees, foreigners under temporary protection and stateless persons to have access to education, integration for education will be completed and cooperation with international institutions will be provided to solve the existing problems in equivalence procedures. In the following stage, it was understood that temporary education centers were no longer a solution and the closing policy was continued. However, it must be emphasized that temporary education centers played a pivotal role in the education of Syrian children. With the goal of establishing a "permanent" solution instead of "temporary" education centers, the Ministry of National Education initiated a gradual policy to close these centers, prohibited new registrations for 1st, 5th and 9th grades and directed these students to public schools. In addition, it is planned to entirely close these centers and to make sure Syrian children receives education together with Turkish students.